

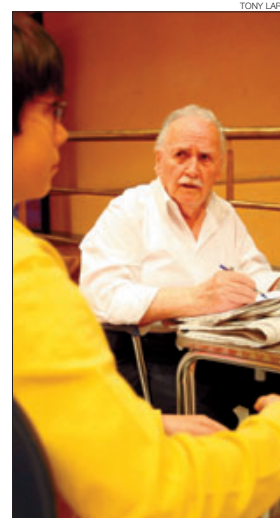
CÒMIC ▶ SALÓ INTERNACIONAL



EL PERIÒDIC



ONA MORANTE



TONY LARA

▶▶ **Alguns dels protagonistes** ▶ A l'esquerra, José Revilla, autor de les noves aventures del Jabato. Al mig, l'exposició sobre la censura franquista preparada per Joan Ramis. A la dreta, el veterà dibuixant i pintor Antonio Bernal, portadista dels anys 50 i 60 a la Massana Còmic.

El Jabato, la censura i el futur

Antonio Bernal exposa les portades del mític heroi, Joan Ramis mostra la ridiquesa de les tisoires delsensors franquistes als anys 60 ≡ I José Revilla ja dibuixa noves aventures ambientades a Alexandria i Petra

ROSER PORTA*
LA MASSANA

La violència explícita i l'erotisme, per mínim que fos, van ser els dos enemics delsensors de còmics del franquisme. Després del 1963, moment en què va aparèixer una ordre ministerial que feia complir la Comisión de Información y Publicaciones Infantiles y Juveniles (CIPIJ), van desaparèixer els encaputxats i les màscares, les fletxes clavades als cossos van passar a volar per l'aire i la Pantera, una dolenta bellíssima que portava un vestit ultraajustat, es va convertir en El Pantera. Joan Ramis recull i posa nombrosos exemples dels efectes de la censura franquista en *El Jabato*, l'heroi estrella de la Massana Còmic. Ramis compara *El Jabato*

del 1958 i anys següents amb l'*Álbum gigante*, una reedició de totes les aventures publicades el 1965.

Mentre a final dels 50 es van poder publicar certes coses, als anys 60 la censura es va tornar més forta, especialment pel que fa a la dona. Ramis mostra fins a quins extrems arribava la tisor a i els absurds episodis inexplicables que provocava. «**La violència, els elements sobrenaturals, de misteri i terror com ara monstres, les màscares i els encaputxats i el paper de la dona**» van ser, segons Ramis, els temes que més van rebre els efectes de la censura.

Les màscares i els encaputxats podien ocultar «**comunistes i maçons**» perillosíssims segons el règim. Per això es van prohibir les caputxes. La dona havia de ser «**abnegada, obe-**

UN VETERÀ

Als 85 anys Antoni Bernal torna a la Massana i ja ha donat alguns originals per al futur museu

dient, esposa i mare, bona mestressa de casa, femenina i supeditada al marit, físicament i espiritualment», diu Ramis. Per això, les belles dones guerreres Kyo-Kyo, una mena d'Amazones asiàtiques, queden automàticament convertides en els guerrers Kyo-Kyo, amb barba i bigoti. La seva reina, Dilma, es converteix en un general anònim. «**A mit-**

jan anys 60 cap dona no gosaria mai enfrontar-se en un combat com aquell amb un home», continua. Per això, la malvada reina dels vikings, Klinga, es transforma en Klin i la bella traficant d'esclaus Haina es converteix en el barroer Hassan. Fins i tot la dona barbuda del circ està condemnada a desaparèixer.

Als 85 anys Antoni Bernal torna a la Massana Còmic, on va exposar el *Capitán Trueno* i on ja ha donat alguns originals per al futur museu. «**La Massana té un segell especial, s'hi veu gent més interessada aquí que a Barcelona**», opina el veterà dibuixant. Hi mostra portades del Jabato, autèntiques obres d'art, segons José Revilla, autor de les noves aventures de l'heroi que Ediciones B treu al mercat. «**Als portadistes no ens**

afectava tant la censura, però un parell o tres de cops vaig haver de rectificar coses, com ara uns fletxes que vaig haver de canviar per un garrot», va recordar ahir Bernal. El dibuixant de Bruquera està a punt de veure un llibre sobre la seva obra, també la pintura a la qual encara es dedica, i que preveu estrenar coincidint amb el Saló del còmic de Barcelona.

Mentrestant, José Revilla prepara una nova aventura de l'heroi ambientada a Alexandria i Petra. Tot i que admet que «**el panorama no està molt bé per al còmic clàssic**», sap que *El Jabato* encara té corda i afirma que Espanya ha produït i produeix «**grans dibuixants de còmic**». ≡

*rporta@andorra.elperiodico.com

L'aliança Trujillo-Naschy: homes llop, terror i erotisme de sèrie B

El dibuixant i l'actor i escriptor creen un univers gòtic i sinistre

R. P.
LA MASSANA

Tarantino ha declarat que és fan seu, igual que Spielberg. Paul Naschy, l'actor que més vegades ha interpretat l'Home Llop, i Javier Trujillo formen un tàndem peculiar. Junts han creat un univers de terror, amb algunes dosis d'erotisme, que exposen a la Massana

Còmic. Trujillo, un il·lustrador publicitari fins al 2005, i Naschy, actor, productor i també escriptor, mostren imatges d'*El origen de la maldición*, una novel·la il·lustrada que preparen, i *Waldemar Daninsky. El retorno del hombre lobo*. A més, Trujillo hi intercala algunes de les portades i il·lustracions per a la revista *SciFi World*, un clàssic del gènere.

Trujillo, que es va autodefinir obertament i amb bon humor com a «**freaky**», i Naschy exposen un univers de malvat com ara la comtessa Bathory, personatge obsessionat per prendre banyes de sang, o com per exemple Gilles de Rais, que l'actor ha incorporat a les seves pel·lícules.

A *SciFi World* Trujillo té una secció en la qual publica una sèrie dedica-



ONA MORANTE

▶▶ **Terrorific** ▶ Paul Naschy, a la Massana.

da a estrelles del cinema de terror de sèrie B, algunes de les quals són a la Massana. «**Preparo una exposició sobre aquestes actrius recreades amb una iconografia gòtica i de ter-**

ror que anirà al festival de Sitges, entre d'altres», va avançar el dibuixant, que va aprofitar per reivindicar la figura de Naschy, «**no sempre prou valorat a Espanya**». ≡